

Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва
миёнаи касбии назди Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Funded by
the European Union

БАРНОМАИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛИИ КАСБИ «ЗАНБЎРИАСАЛПАРВАР»

Соҳа: **Хизматрасонӣ**

Касб: **Занбӯриасалпарвар**

Рамзи касб: **SI 6123** (Стандарти байналмилалии таснифоти
машғулиятҳо-2008)

Миқдори модулҳо: **9**

Сатҳҳои Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: **2**

Тафсир: **01/соли 2025**

САЛОҲИЯТ

ТРЕНИНГ

МАҲОРАТ

ДОНИШ

РУШД

МАЛАКА

ОМУЗИШ

ТАҶРИБА

Барномаи таълимии модулии касби «Занбӯриасалпарвар» дар доираи татбиқи Лоихаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар ҳамкорӣ бо Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои зинаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ таҳия шудааст.

КУМИТА ОИД БА ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОӢ ВА МИЁНАИ КАСБИИ НАЗДИ ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ЗАНБӢРИАСАЛПАРВАР

Барномаи таълимии модули дар асоси стандарти салоҳиятҳои касби «Занбӯриасалпарвар» таҳия гардидааст.

Барномаи таълимии модули касби «Занбӯриасалпарвар» дар ҷаласаи Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз _____ № _____ баррасӣ гардидааст.

Таҳиягарон:

№	Ному насаб	Вазифа	Ташкилот
1.	Тоҳиров Шарофидин	Омӯзгори фанҳои тахассусӣ ва устои таълими истеҳсоли	Муассисаи давлатии таълимии «Литсейи касбии металлургии шаҳри Турсунзода»
2.	Раҷабов Ҷаъмаҳон	Омӯзгори фанҳои тахассусӣ	Муассисаи давлатии таълимии «Коллеҷи муҳандисию омӯзгорӣ шаҳри Душанбе»
3.	Қаҳҳоров Нурулло	Муовири раис	Ассотсиатсияи миллии хоҷагиҳои деҳқонии (фермерии) Ҷумҳурии Тоҷикистон

Модераторҳо (миёнҷиҳо):

Данило Анищенко – коршиноси калидӣ оид ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш;

Бахтиёров Озар – супервайзер оид ба методологияи таълим дар асоси салоҳият.

Мундарица

Ихтисорот	5
Муқаддима.....	6
Мафхумҳо	7
Тавзеҳоти умумии касби «Занбӯриасалпарвар»	9
Захираҳо:	10
Талабот ба тахассуси омӯзгорон	11
Талабот ба таълимгирандагон	11
Малакаҳои бақортаъминкунии касби «Занбӯриасалпарвар», сатҳи 2-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон	12
Рӯйхати адабиётҳо	14

Ихтисорот

ТАС	Таълим дар асоси салоҳият
ТИКТО	Таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиш
DACUM	Усули таҳлили функционалӣ (аз ихтисороти « Developing a curriculum », яъне «таҳияи барномаҳои таълимӣ»)
ТМТ ҚТ	Таснифоти миллии таҳассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
СС	Стандарти салоҳият
ВС	Воҳиди салоҳият
ЭС	Элементи салоҳият
МИ	Меъёрҳои иҷро
МБ	Малакаҳои бақортаъминкунӣ
СБТМ/ISCO	Стандарти байналмилалӣ таснифоти машғулиятҳо (International Standard Classification of Occupations)
ТМ ҚТ	Таснифоти машғулиятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
ТИК/ИСТ	Технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ (Information and communication technologies (ICT))
ҲМТБ	Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ
ҚДММ	Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд
ТС	Салоҳиятҳои фароумумӣ (Transversal Competencies)
SB	Салоҳиятҳои заминавии соҳаи хизматрасонӣ (Service basic)
SI	Салоҳиятҳои касбии соҳаи хизматрасонӣ (Service Industry)

Муқаддима

Ислоҳоти иҷтимоӣ - иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон навсозии низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиши ҷумҳуриро тақозо менамояд. Айни ҳол Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳои зиёдеро барои самаранок гардондани низоми мазкур андешида истодааст. Яке аз тадбирҳои басо муҳим гузариш ба низоми нави таълим – методологияи таълим дар асоси салоҳият (ТАС) мебошад, ки дар санадҳои меъёрии ҳукукии зерин инъикос гардидааст:

- Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030;

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тайёр намудани мутахассисон бо назардошти талаботи бозори меҳнат»;

- Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- Тартиби таҳия ва эътирофи стандартҳои салоҳияти ҳар як касб;

- Тартиби таъмини сифати тахассусҳо ва тасдиқкунии тахассусҳо;

Дар баробари ин, дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 равшан гуфта шудааст, ки дар кишвар рушди «таҳсилоти салоҳиятнокии касбӣ» бо ворид намудани методологияи таълим дар асоси салоҳият зарур аст.

Методологияи мазкур салоҳияти баланди касбии таълимгирандагонро таъмин мекунад, муносибати масъулиятнокро ба кор ташаққул медиҳад, мутахассисро мутобиқи талаботи тахассуснокии бозори меҳнат омода мекунад.

Инчунин, методологияи ТАС ба ташаққул додани «салоҳиятнокии касбӣ» нигаронида шуда, ба ғайр аз омодагии касбӣ дар раванди таълим, ба ҳар як мутахассис барои аз худ кардани сифатҳои шахсии муҳим, аз ҷумла, мустақилият, ташаббускорӣ, қобилияти қабули қарорҳои масъулиятнок, чандирии тафаккур, маҳорати доимо таълим гирифтани, азнавкунии донишҳо ва баланд бардоштани фарҳанги касбии худ мусоидат менамояд.

Малакаҳои касбӣ тариқи аз худ намудани салоҳиятҳои фароумумӣ ва заминавӣ ташаққул меёбанд. Салоҳиятҳои фароумумӣ муносибати инсонро ба иҷрои масъалаҳои касбӣ ташаққул медиҳанд, тарбияи ҷунин мутахассисро таъмин менамоянд, ки дар бозори меҳнати дохилӣ ва хориҷӣ талабот дорад.

Барномаи таълимии модуль барои муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ бо муҳлати таҳсили 1 сола дар доираи Лоихаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия шудааст.

Барномаи таълимии модули барои ҳар як касб таҳияшуда бештар ба таълими амалӣ нигаронида мешавад, ки ҷунин дониш, маҳорату малака ва муносибат, яъне салоҳияти хатмкунандагонро таъмин менамояд, ки дар бозори меҳнат рақобатпазиранд.

Зимни таълими модуль омӯзгор таълими назариявӣ ва амалиро якҷақта дар замина (база)-и муассисаи таълимӣ ва ё истеҳсолот мегузаронад.

Инчунин, дар раванди таълим диққати махсус ба ташаққул додани малакаҳои бақортаъминкунӣ дода мешавад. Малакаҳои бақортаъминкунӣ ин ҳамон салоҳиятҳои калидӣ мебошанд, ки барои ҳар шахсе, ки ҳаёти худро ба нақша мегирад ва фаъолияти касбии ояндаи худро фикр мекунад, зарур мебошад.

Ташаккулдиҳии худӣ малакаҳоро омӯзгор дар ҳар машғулият тибқи сатҳи таҳассус, мақсад, вазифаҳои модул, натиҷаҳои он амалӣ менамояд. Машғулиятҳоро ба нақша гирифта, усулҳои интерактивиро истифода мебарад.

Барномаи таълимии модули касби «Занбӯриасалпарвар» мутобиқи принципҳо ва талаботи методологияи ТАС дар асоси Стандарти салоҳиятҳои касби «Занбӯриасалпарвар» таҳия гардидааст. Барнома мундариҷаи ҳар модулно муфассал мекушояд ва истифода бурдани усулҳои интерактивиро дар омӯзиш тавсия медиҳад. Раванди омӯзиш ҳама домана (спектр)-и воҳидҳои салоҳият, аз ҷумла, фароумумӣ (трансверсали) ва малакаҳои бақортаъминкуниро дар бар мегирад.

Машғулияти амалӣ мутобиқи барномаи таълимӣ дар замина (база)-и муассисаи таълимӣ, дар замини таҷрибаомӯзӣ барои касби занбӯриасалпарварӣ гузаронида мешавад. Ғайр аз ин, раванди омӯзиши касбӣ гузаронидани таҷрибаомӯзии истеҳсолиро дар ташкилот, корхона ва муассисаҳо дар бар мегирад.

Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ дар корхонаҳое мегузарад, ки таълимгирандагон зери роҳбарии занбӯриасалпарварии таҷрибадор малакаҳои касбии дар раванди таълим гирифтаашонро такмил ва ташаккул медиҳанд.

Яке аз принципҳои асосии методологияи ТАС – ин ҳамкории шарикӣ муассисаи таълимӣ бо корфармо махсуб меёбад. Муассисаи таълимӣ бо корфармо оид ба гузаштани таҷрибаомӯзии истеҳсолии таълимгирандагон, пеш аз анҷоми омӯзиш шартномаи тарафайн мебандад.

Барномаи таълимии мазкур дар ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва омӯзиш, ки тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи фаъолияти амалӣ кардани барномаҳои таълимиро доранд, истифода бурда мешавад.

Мафҳумҳо

Барномаи таълимии модули дар асоси салоҳиятҳо – ҳуҷҷати дорои дониш, маҳорат, малака ва муносибатҳои асосие, ки бояд аз рӯи ҳар воҳиди салоҳиятҳои модули дар алоҳидагӣ гирифта шуда, аз худ карда шаванд. Он иборат аст, аз номгӯи элемент/меъёрҳои иҷроӣ воҳидҳои салоҳият, тавсияҳои соатҳо барои ҳар мавзӯ.

Барномаи таълимии модули дар асоси салоҳиятҳо - ҳуҷҷати ифодакунандаи муҳтаво ва меъёрҳои таълим, ки ба модулҳои (воҳидҳои пурра ва мустақили) таълимӣ тақсим карда шудааст, ки таълими ҳар як модул ташаккули як ё гуруҳи салоҳиятҳоро таъмин мекунад.

Баҳодиханда – мутахассис/коршиноси баландихтисоси махсус омодашудаи соҳа (бригадир/устои истеҳсолот, коргари таҷрибадор, омӯзгорони ТИКТО/коллек, муассисаҳои олии таълимӣ), ки аз омӯзиш гузаштааст ва соҳиби сертификати мувофиқи «Баҳодиханда» мебошад.

Баҳодихӣ дар асоси салоҳият – ин раванди ҷамъоварии далелҳо ва дар асоси онҳо қабули қарор оид ба доштан ё надоштани салоҳиятҳои касбии дар

барномаи таълимӣ ё модулиҳои алоҳидаи он муқарраргашта аз ҷониби таълимгиранда ё хатмкардаи барномаи таълимӣ.

Банақшагирии баҳодихӣ – раванде, ки қadamҳои ташкил намудани баҳодихиро барои шахси ваколатдор, корфармоён, маъмурияти муассисаҳои таълимӣ, омӯзгорон, баҳодихандагон ва номзадҳои баҳогирандаро муайян мекунад.

Бастаи баҳодихӣ – маҷмӯи ҳуҷҷатҳои дарбаргирандаи предмети баҳогузори, меъёрҳо ва далелҳои иҷро солоҳиятҳо, ҷои баргузори баҳодихӣ, усул ва воситаҳои интиҳобшудаи баҳодихӣ.

Воҳиди салоҳият – ин баёноти кӯтоҳи натиҷаи вазифаҳои салоҳият мебошад, ки маълумот дар бораи дониш, маҳорат, малака ва муносибати дорад (дар бораи мақсадҳои воҳиди салоҳият ва доираи малакаҳои, ки ба онҳо тааллуқ дорад, васеъ маълумот медиҳад).

Воситаҳои баҳодихӣ – восита ва амалҳои, ки барои ҷамъоварӣ ва тафсир (интерпретатсия)-и далелҳои дорои салоҳиятҳои таълимгирандагон ҳангоми қабули қарорҳо аз ҷониби баҳодихандаҳо истифода мешаванд.

Касб – тарзи машғулият, намуди фаъолияти меҳнатие, ки тайёрии муайян, мавҷудияти донишҳои зарурӣ, маҳорат, малака ва салоҳиятнокиро талаб менамояд, ки дар натиҷаи омӯзиши махсус ё таҷриба ба даст оварда мешавад.

Корпажӯхӣ (эргономика) – илм оид ба муҳайё кардани шароити мувофиқи меҳнат барои мусоидат дар афзоиши маҳсулнокии он, мувофиқкунонии ҳудудориҳои мансабӣ, ҷойҳои корӣ, пуржа (предмет) ва объектҳои меҳнат, инчунин барномаҳои компютерӣ барои меҳнати нисбатан самаранок ва беҳатари коргар бо назардошти хусусиятҳои ҷисмонӣ ва равонӣ.

Малака – қудрат ва тавоноӣ дар иҷрои коре, ки дар натиҷаи машқу тамрин ва гирифтани донишу таҷриба дар табиати инсон пайдо мешавад.

Маҳорат – фаъолияти, ки дар инсон дар натиҷаи таълим ва такрори бисёрқарата ҳосил шуда, баъд ба раванди бошуурона табдил меёбад ва имкон медиҳад, ки шахс натавонад дар шароити муқаррарӣ, балки дар шароити тағйирёбанда низ амал кунад.

Модул – блоки анҷомдодашудаи ҳаҷми муайяни иттилооти таълимӣ барои иҷрои фаъолияти мушаххас зарур. Вобаста аз талабот ба омӯзиш модулиҳои мушаххас таҳия мешаванд ва онҳо метавонанд, аз як то якчанд воҳидҳои салоҳиятҳоро дар бар гиранд.

Меъёр – нишона ё андозае, ки дар асоси он баҳодихӣ, муайянкунӣ ё таснифи чизе анҷом дода мешавад.

Салоҳиятнокӣ – соҳиб будан ба дониш, малакаву маҳорат ва муносибат, ки барои фаъолияти пурсамар дар соҳаи муайян зарур аст.

Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ – ин маҷмуи дониш, малака ва унсурҳои таҷрибаи фарҳангӣ, масъулият ва мустақилият мебошанд, ки ба шахс имкон медиҳанд дар муҳити иҷтимоӣ-иқтисодӣ бо истифода аз ин унсурҳо мавқеи ҳудудозода муайян кунанд ва муносибати шахсро барои иҷрои вазифаҳои касбӣ ташаккул диҳад. Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ воҳидҳои салоҳиятҳои фароумумӣ, заминавӣ ва малакаҳои бақортаъминкуниро дар бар мегиранд.

Салоҳиятҳои касбӣ – ин маҷмуи дониш, маҳорат ва малакаҳо, ки ба шахс иҷрои супоришҳо ва ҳалли вазифаҳои касбиро дар вазъиятҳои стандартӣ ва тағйирёбанда имкон медиҳад. Салоҳияти касбӣ воҳидҳои салоҳияти касбӣ ва хусусиятиро дар бар мегирад.

Стандарти салоҳияти касб – ин ҳуҷҷатест, ки ҳадди ақали талаботи меъёриро ба салоҳияти барои касби мушаххас зарурӣ муайян мекунад ва талабот ба салоҳияти касбӣ ва умумифарҳангии шахсиро дар бар мегирад.

Тартибот (протседураҳо) – ин иттилоот ё дастурамале, ки ба номзад/баҳогиранда ва баҳодиханда барои баргузори ва қайди баҳо муқаррар мешаванд.

Таснифоти миллии таҳассусҳо (ТМТ) – ҳуҷҷати меъёрие, ки ҷаҳорҷӯбахоро муайян ва ҳамаи ихтисосҳои дар сатҳи миллий эътирофшударо идора менамояд. Таснифоти миллии таҳассусҳо дорои ҷаҳорҷӯбахое мебошад, ки аз якҷанд сатҳ иборат буда, ҳар яки онҳо дар нишондиҳандаҳо (дискрипторҳо)-и салоҳиятҳо, ки алоқаҳои таҳассусии байнибахширо дар бар мегиранд, тасвиф карда шуда, ҳамчунин, додани ҳуҷҷати намунаи давлатӣ дар бораи соҳиб шудан ба ихтисос дар он роҳандозӣ карда мешавад.

Таҳассус – камолоти касбии шахс ва дараҷаи омодагии он барои иҷрои намудҳои корҳои мушаххас, ки бо мавҷудияти салоҳиятҳои аз ҷониби корфармоён эътирофшуда муайян гардида, бо ҳуҷҷати намунаи давлатӣ тасдиқ карда мешавад.

Таълими истеҳсолӣ – як ҷузъ (компонент)-и асосии раванди таълим барои мустаҳкамкунии дониш, малака, маҳорат ва муносибат (салоҳият)-и таълимгирандагон дар устохона, озмоишгоҳ, машқгоҳ, хоҷагиҳои таълимӣ ва дигар сохторҳои муассисаи таълимӣ гузаронида мешавад.

Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ – як ҷузъ (компонент)-и асосии раванди таълим барои мустаҳкамкунии дониш, малака, маҳорат ва муносибат (салоҳият)-и таълимгирандагон барои осонии баромадан ба бозори меҳнат. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ дар истеҳсолоти мушаххас, дар шароити истеҳсолоти амалкунанда гузаронида мешавад.

Таълим дар асоси салоҳият – муносибат ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш, ки он ба чӣ тавр дар ҷои корӣ шахс корро иҷро карда метавонад, таъя мекунад.

Таълими амалӣ – ин ҷузъ (компонент)-и раванди педагогӣ дар замина (база)-и устохонаҳои таълимии муассисаҳои таълимии ибтидоии ташаккулдиҳандаи салоҳиятҳои таҷрибавӣ ва касбӣ.

Усулҳои баҳодиҳӣ – усулҳои истифодашавандаи ҷамъоварии далелҳо барои баҳодиҳии салоҳиятҳои таълимгирандагон/номзадҳо, аз ҷумла, раъйпурсӣ, тестгузаронӣ, мусоҳиба бо таълимгирандагон, мушоҳидаи мустақим, тақризи ҷониби сеюм.

Тавзеҳоти умумии касби «Занбӯриасалпарвар»

Занбӯриасалпарвар корҳои асосӣ ва иловагиро оид ба нигоҳубини занбӯри асал ва аз онҳо гирифтани маҳсулотро бо истифодаи воситаҳои ғимоявии

инфиродин иҷро мекунад, аз ҷумла, оилаҳои занбӯри асалро аз як ҷой ба мавзеи нав кӯчонида, дар ҷойҳои нав барои ҷамъоварии маҳсулот ҷораҳои профилактиро анҷом медиҳад.

Ҳамзамон, тадбирҳои заруриро барои нигоҳубини оилаҳои занбӯри асал амалӣ месозад. Ба ҷорчӯбаҳо мумварақ васл мекунад. Маҳсулоти занбӯри асалро коркард намуда, ҳарорати лонаи занбӯронро муътадил нигоҳ медорад, кандуҳо ва асбобу анҷоми кориро таъйин (дезинфексия) менамояд, ҷораҳои пешгирикунандаро ҷиҳати мубориза бо касалиҳои сироятӣ ва зараррасонҳо роҳандозӣ намуда, ҳолати беҳдошти санитарӣ-гигиениро дар занбӯрҷой риоя менамояд.

Дар баробари ин, забӯриасалпарвар назорат мебарад, ки ҳар як санҷиш ва назорат дар китоб қайд карда шавад ва фаъолияти минбаъда дар асоси он амалӣ карда шавад.

Таъмири ҷории кандуҳо, таҷҳизот ва болиштҳои гармкунандаро меғузаронад ва меъёрҳои раванди технологиро дар кандуҳои занбӯри асал риоя менамояд.

Забӯриасалпарвар бояд, ҳифзи меҳнат ва техникаи беҳатариро риоя намояд, ҳангоми кӯчонидан нигоҳубини оилаҳои занбӯр ва истехсоли маҳсулот беҳатарии зидди сӯхторро риоя намояд.

Барои аз худ намудани касби мазкур ва дар ин вазифа фаъолият кардан, занҳо ва мардон баробархуқуқ мебошанд.

Захираҳо:

Таҷҳизот/дастгоҳи зарурӣ • Дастгоҳ бари ҷамъоварии заҳри занбӯр • Дастгоҳ барои тайёр кардани мумварақ Асбобу анҷом • Дуддиҳак (табобатӣ, одӣ) • Тарозӯ • Лаҳимҷароғ • Апископ • Қайҷиҳои оҳанбӯрӣ • Кандуҳои захиравӣ • Кандуҳои гуногунсохт • Ченкунак (метр) • Аррача • Мумгудозак (бӯғӣ, офтобӣ) • Ғалтак • Қолибмистар • Болға, анбӯр • Охур (дохилӣ, болоӣ) • Искана • Обӯхура • Панҷара барои модарзанбӯр	Маводи сарфшаванда • Меҳ • Сим • Ҷорчӯба • Шакар • Сироп • Маводи табобатӣ • Дорупошак • Панҷараи занбӯргузар • Танобҳои ҳархела • Ҷевон барои хушккунии гарди гул • Мумварақ • Косачаҳои модархона • Тағмонакҳо барои кандуи занбӯрон • Панҷараи ҷудокунӣ • Мумфушуранда • Болиштҳои болоӣ ва паҳлӯӣ • Катонлаттаҳо (холстик) • Қутии кории занбӯрпарвар • Қутӣ барои фуруши оилаҷаҳо • Девора (Диафрагма) Маводи таълимӣ
---	---

• Чўткаи занбўрпарварӣ • Белчаи занбўрпарвар • Элак барои поилоиши асал • Сарпўшак • Болға • Сабадчаи ройқапӣ • Қайчиҳо • Асалкашак • Кордҳои барқӣ, бўғӣ, оддӣ • Гардчамъкунак • Панҷараи нарқапак • Шони ҷентерӣ • Сатил • Зарфҳои асалгирӣ • Бели калон • Качбел • Хаскашак • Лом • Дост • Плитаи газӣ ва ё барқӣ • Мурваттобҳо • Печмехҳо • Ғалтак • Қолибмистар	• Стандарти салоҳиятҳои касби «Занбўриасалпарвар» • Барномаи таълимии модуль • Коркарди методии машғулият, нақшаҳо ва воситаҳои баҳодихӣ, тавсияҳои методӣ вобаста ба касби «Занбўриасалпарвар» • Китобҳои дарсӣ оид ба Занбўриасалпарвар • Воситаҳои айёнии таълимӣ (маводи видеой, рӯнамоиҳо) • Маводи зарурии дафтардорӣ (канселярӣ) • Дастури таълимӣ барои методистҳо ва омӯзгорони низоми ТИҚТО ҚТ «Усулҳои ҳамгироии (интерактиви) таълим» Таҷҳизоти таълимӣ • Компютер • Принтер • Проектор • Тахтаи электронӣ/экран Воситаҳои ҳимоявии инфиродӣ • Никобтӯр • Дастпӯшакҳо • Либоси занбўрпарвар • Айнаки муҳофизатӣ
---	---

Талабот ба тахассуси омӯзгорон

Омӯзгороне, ки дар сатҳи 2-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон касби «Занбўриасалпарвар»-ро таълим медиҳанд, бояд ба талаботҳои умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- дорои донишҳои касбии дидактикӣ ва методологияи ТАС бошанд;
- усули таълими салоҳиятнокиро донанд;
- ҳадди ақал 3 сол таҷрибаи кории занбўриасалпарвар дошта бошанд;
- аз ҷиҳати ҷисмонӣ ва рӯҳӣ солим бошанд;
- сатҳи тахассусии омӯзгор бояд аз сатҳи 3-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон паст набошад;
- аз муоинаи тиббӣ гузаранд.

Талабот ба таълимгирандагон

Хоҳишмандоне, ки меҳоханд касби «Занбўриасалпарвар»-ро омӯзанд ва салоҳиятҳои сатҳи 2-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз худ намоянд, бояд ба талаботҳои зерин ҷавобгӯ бошанд:

- дар шакли шифоӣ ва хаттӣ муошират карда тавонанд.
- ҳуҷҷатҳоро мутобиқи талаботҳои муассисаи таълимӣ пешниҳод кунанд.
- аз муоинаи тиббӣ гузаранд.

Малакаҳои бақорғаёминкунӣ касбӣ «Занбӯриасалпарвар», сатҳи 2-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Малакаҳои бақорғаёминкунӣ	Малакаҳое, ки қорфармоён ҳамчун зарурӣ муайян мекунамд
Муоширате, ки ба самаранок ва мутаносиб будани муносибатҳоро байни ҳамкорон ва мизочон/фармоишгарон мусоидат менамояд	-шунидан ва дарк қардан; -бурро ва қушоду равшан баён намудан; -меҳрубон будан; -суботқор будан; -мубодилаи иттилоот қардан; -бо забони хориҷӣ дар сатҳи заминавӣ муошират қардан.
Қор дар даста, ки ба муносибатҳои қорӣ самаранок ва дастоварди натиҷаҳо мусоидат менамояд	-дар дастаҳои синну соли гуногун, новобаста аз ҷинс, наҷод ва мансубияти динӣ қор қардан; -мустақилона ва ба сифати аъзои даста қор қардан; -дақиқӣ; -масъулнокӣ; -меҳнатдӯстӣ; -сарфардорӣ; -донистани Кодекси меҳнат.
Маҳорати ҳал намудани мушкилоте, ки барои ба даст овардани натиҷаҳои самаранок мусоидат менамояд	-зоҳир намудани мустақилият ва ташаббусқорӣ дар ошқор ва баргараф қардани мушкилот; -дурандешӣ; -бовиҷдонӣ; -маҳорати расонидани ёрии аввалия.
Ташаббус ва уҳдабарорӣ, ки барои бадастовариӣ натиҷаҳои инноватсионӣ мусоидат менамояд	-мутобиқшавӣ ба вазъиятҳои нав; -муайян қардани имқониятҳои барои дигарон ғайриҷашмдошт; -татбиқ қардани ғояҳо ба амал; -иштирок дар раванди ташаккулёбии пайваста; -омодагӣ ба навоарҳо; -зиракӣ.
Банақшагирӣ ва ташкили ғайолияте, ки банақшагирии стратегиӣ дарозмуҳлат ва кӯтоҳмуҳлатро таъмин менамояд.	-мақсадгузориӣ мушаххас ва натиҷаҳои қор; -банақшагирии қор ва истифодаи захираҳо, аз ҷумла идорақунии вақт; -муайян ва ҷобаҷоқунии афзалиятҳо; -ҳамоҳангсозии вазифаҳо барои ҳуд ва дигарон; -бодикқатӣ; -муташаккилӣ; -қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилот/қорҳона.
Худидорақуние, ки ба қаноатмандӣ ва рушди қормандон мусоидат менамояд	-мавҷудияти диди шахсӣ ва мақсадҳо; -боварӣ ба ғояҳо ва диди шахсӣ; -устувориӣ ахлоқӣ; -масъулиятнокӣ -риояи одоб (этика) ва зебошиносӣ (эстетика).
Омузише, ки ба мунтазам ташаккулёбии ғайолияти қормандон/ширқатҳо ва ноил шудан ба натиҷаҳои муқбӣ мусоидат менамояд	-этирофи зарурияти таълим бо назардошти тағйиротҳо; -омода будан ба сарфи вақт ва саъю кӯшиш ба омухтани малакаҳои нав; -хоҳиши таълим дар қойи қор ва бидуни он; -самимият барои ғояҳо ва усулҳои нави идорақунии ҳудомӯзӣ; -дастгирии ҳамкорон ва барқарор қардани робитаҳо; -истифодаи таълим ба масъалаҳои «техникӣ» (масалан,

	омӯзиши маҳсулот) ва «мушкилоти одамон» (масалан, ҷанбаҳои байнишахсиятӣ ва фарҳангии қор)
Технологияе, ки барои ҳалли самараноки вазифаҳо мусоидат менамояд	- донишҷӯи малакаҳои заминавии технологияи иттилоотӣ; - хоҳиши аз худ кардани малакаҳои нави технологияи иттилоотӣ; - мавҷудияти тавоноии ҷисмонии мувофиқ.

Руйхати адабиётҳо

1. Алиев Ғ. Таърихи занбӯрпарварӣ ва маслиҳат ба занбӯрпарварон. /Ғ.Алиев/, Душанбе: “Эр-граф” -2008 с.
2. Давлатов М.Н. Таъсири хӯрокаҳо ба тухмгузорию модарзанбӯр. Усулҳои самараноки баланд бардоштани маҳсулнокию оилаҳои занбӯри асал.- Мачмӯи мақолаҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ.-Душанбе “Эр-граф”-2019 с.
3. Ефимов В. Пчеловодство-хобби и профессия. Пчела и человек. /В.Ефимов//. Независимый научно популярный журнал. № 1. – 2007 с.
4. Комлацкий В.И. Роение пчел. Пчеловодство. / В.И. Комлацкий//. - Ростов-на-Дону. - “Феникс”. – 2013 с.
5. Лебедев В.И., Билаш Н.Г. Биология пчелы медоносной и пчелиной семьи / В. И. Лебедев, Н. Г. Билаш //.-М. “Колос” – 2006 с.
6. Риб Р.Д. Пчеловоду России. – Москва: Издатель А.Р.Риб, - 2008 с.
7. Фридрих Поль. Советы опытного пчеловода. “Клуб Семейного Досуга”. Белгород 2013 с.
8. Черевко Ю.А., Аветисян Г.А. Пчеловодство – М. Астрель 2004 с.
9. Таранов Г.Ф. Корма и кормление пчел. – М. Россельхозиздат, 1988 с.
10. Шабаршов И.А. Пчели и человек. В стране медоносных пчел. /И.А. Шабаршов//. - ВО “Агропромиздат” - 1989 с.
11. Шарипов А. Гарди гулкунии растаниҳо ва истеҳсоли маҳсулоти занбӯри асал./А. Шарипов//. Душанбе: - 2010 с.
12. Шарипов А. Вазъи соҳаи занбӯриасалпарварӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон.(Усулҳои самараноки баланд бардоштани маҳсулнокию оилаҳои занбӯри асал). /А. Шарипов/. Душанбе: “ЭР-граф” - 2019 с.
13. Шарипов А. Занбӯрпарварӣ. /А.Шарипов//.-“Маориф ва фарҳанг” Душанбе: - 2005 с.
14. Шарипов А. Биологияи занбӯри асал. Занбӯриасалпарварӣ дар Тоҷикистон.- /А. Шарипов//.- Душанбе: “ЭР-граф” – 2013 с.
15. Идиев М.Б. Рушди соҳаи занбӯриасалпарварӣ дар ҷумҳурӣ. Душанбе-2022 с.
16. Қаҳҳоров Н.Ш. Кандуҳо, абзори асбобҳои нигоҳубини оилаи занбӯри асал ва коркарди маҳсулоти занбӯри асалпарварӣ, Душанбе-2013 с.
17. Қаҳҳоров Н.Ш. ва Давлатов М.Н. Технологияи нигоҳдории оилаҳои занбӯри асал, Душанбе-2023 с.
18. Қаҳҳоров Н.Ш., Шарипов А., Зубайдов К.Ш., Латипов З.Т. Биологияи занбӯри асал, Душанбе-2023 с.